

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת דברים

תורה

חורבן בתי המקדש מפאת חורבן הלבבות:

כתוב בפרשת דברים פרק א (ט) וְאָמַר אֲלֵכֶם בַּעֲתָהּ הָיָה לֹא אוֹכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם: (י) יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְצִיחָה אֶתְכֶם וְהִנֵּנְכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב: (יא) יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יִסֵּף עֲלֵיכֶם כַּכֶּם אֲלֶיךָ פְּעָמִים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְכֶם: (יב) אֵיכָה אֵשָׂא לְבַדִּי טְרוֹנְכֶם וּמִשְׁאַכֶם וְרִיבְכֶם:

שאלות

א) שואלים המפרשים שמה שותר את דבריו מצד אחד אומר איכה אשא לבדי טרחכם וכו' שהרי השם הרבה אתכם, ומצד שני מסיים יוסף השם עליכם ככם מעמים הרי יהיה עוד יותר קשה?
מוסכמות החברה אם אין אני לי מי לי:

הנה לצערנו מוסכמות החברה שהצלחת האדם תלויה בזה שהוא חי לעצמו ודואג לעצמו מעין לשון הלל הזקן אם אין אני לי מי לי ולזאת האדם מפתח את יכולותיו וכישוריו בעסקים ודאגת מעמדו בחברה כך שכל שאיפתו ומגמתו של האדם כיצד לממש את שאיפותיו לבנות את מגדליו ולשדרג את חייו בכל התחומים, כמובן שהדבר גורם לכל לשנאת הזולת כאשר הוא מתחרה איתו וקונקרנט שלו, או עכ"פ אם חושש שמפריע לו בדרכו לממש את תוכניותיו, ואף גם זאת מסוגל לפעמים לרמוס ולפגוע או להשפיל את הזולת על מנת להתרומם מכך, ויש אשר מרשים לעצמם לגזול ולעשוק לרמות את השני כאשר בדרך זו הוא מצליח להרבות הונו וממונו, ועל ידי זה אין ספק שיש שנאת אחים ומחלוקת בין החברה, אולם התורה מלמדת אותנו ההפך הגמור שסוד הצלחת האדם בחייו הפרטיים וכן של הכלל הוא דווקא כאשר איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק, ובראש מעיינו כיצד יכול להטיב גם לזולת ולא רק דאגת עצמו לנגד עיניו, וכמאמר הפסוק במעשה הכרובים ופניהם איש אל אחיו ולא אל הבית, ורק כך מתעצמת ההצלחה של הפרט והכלל בכל תחומי החיים הכלכלה והביטחון השלום והאחדות כאשר נביא בזה מאמרי חז"ל בהמשך, ודווקא בתקופה זו שאנו נמצאים בערב ט"ב יום הנצחת חורבנות בתי המקדש שזה נגרם בגלל חורבן הלבבות ושנאת חנם חובה עלינו לעשות חושבים ולהתעורר כיצד לתקן פגם חברתי זה אשר מאפיל על הצלחת עמנו ונמשך החורבן עד שנאמר כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו, ביאורו שאם היינו ראויים שלא יחרב בימנו אם כן היה צריך להיבנות, ואם לא נבנה אם היה בנוי היה נחרב בימנו.

ביאור דברי משה רבנו שיכולת הנהגת ישראל תלוי במצבם:

ובזה נבא לביאור הפסוקים שמשה רבנו אומר עם ישראל יש להם שני מצבים שבו התברכו פעם כעפר וכחול הים ופעם ככוכבי השמים לרוב, וכתבו המפרשים ההבדל הוא במצב החברתי של עם ישראל כאשר יש אהבה ואחוה בין עם ישראל הרי מחוברים וסמוכים אחד לחברו כגרגרי החול וכל תזוזת גרגיר של חול גם חברו זז ממקומו כי נרגש מהנעשה אצל חברו, לעומת כוכבים הרי כל אחד כוכב בפני עצמו ומאיר לעצמו כלומר במצב של פירוד מחלוקת ושנאה כי כל אחד חיי את החיים שלו לעצמו, ולכן אמר משה רבנו (ט) וְאָמַר אֲלֵכֶם בַּעֲתָהּ הָיָה לֹא אוֹכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם: (י) יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְצִיחָה אֶתְכֶם וְהִנֵּנְכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב: (יא) יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יִסֵּף עֲלֵיכֶם כַּכֶּם אֲלֶיךָ פְּעָמִים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְכֶם: כוונתו בזה היות ואתם מתנהגים ככוכבים וכל אחד חיי לעצמו הרי הדבר גורר בעכבותיו טרחכם ומשאכם וריבכם, ולא שייך להנהיג עם מפורד, לעומת זה אומר להם משה (יא) יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יִסֵּף עֲלֵיכֶם כַּכֶּם אֲלֶיךָ פְּעָמִים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְכֶם: כוונתו אם יברך אותכם כאשר דיבר לכם שתהיו כעפר הארץ וכחול הים והחברה תהיה מלוכדת ומאוחדת ודאגת הזולת בראש מעייניו של כל אחד הרי גם אם יוסיף עליכם ככם אלף פעמים אין בעיה להנהיג אתכם. ואף גם זאת ההצלחה תאיר לכם כמבואר בחז"ל כדלקמן.

ביאור הפסוק שיהיו מעט "תחת" שהייתם ככוכבים:

ובזה יובן הפסוק בדברים פרק כח (סב) וְנִשְׁאַרְתֶּם בְּמַתִּי מֵעַט תַּחַת אֲשֶׁר הֵייתֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב כִּי לֹא שְׁמַעַתְּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיךָ: והנה בביאור תיבת "תחת" נאמרו שלושה ביאורים א. מלשון שיש מעליו שולט, מעין מה שכתוב בבראשית פרק טז (ט) וַיֹּאמֶר לָהּ מְלֵאךָ יְהוָה שׁוּבִי אֵל גְּבֻרַתְךָ וְהִתְעַנִּי תַּחַת יְדֶיךָ: ב. הכוונה במקום, מעין המבואר בבראשית פרק כב (יג) וַיֵּשֶׁא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אֵיל אַחֵר נֹאֲחָז בְּסִבְבָּךְ בְּקִרְבֵּי וַיִּלְךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה תַּחַת בְּנוֹ: ג. הכוונה בגלל, מעין דברים פרק כח (מז) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מֵרֹב כֹּל: ולפי האמור כוונת פסוק כביאור ג' בגלל שאתם נוהגים ככוכבים לכן אחת הקללות אומרת התורה שעם ישראל יתמעט בגלל שנהגו בניהם ככוכבים והיינו בפירוד הלבבות.

פני הכרובים בנס איש לאחיו או לבית תלוי במצב בני":

ומעין זה מתבאר עוד במסכת בבא בתרא דף צט ע"א כיצד הן עומדין? רבי יוחנן ורי' אלעזר, חד אמר פניהם איש אל אחיו, וחד אמר פניהם לבית. ולמ"ד פניהם איש אל אחיו, הא כתיב [דברי הימים ב' ג'] ופניהם לבית, לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. והכוונה בזה כאשר יש אחדות וכל אחד פניו אל אחיו ודאגת הזולת בראש מעייניו מתקיים בכרובים פניהם איש אל אחיו, וכאשר כל אחד דאגת עצמו בראש מעייניו הוא בבחינת פניהם אל הבית נגד רצון השם.

גדר בני"י כאיש אחד או כרבים:

וכן מתבאר במסכת יומא דף ג ע"ב אבא חנן אמר משום רבי אלעזר: כתוב אחד אומר [דברים י'] ועשית לך ארון עץ וכתוב אחד אומר [שמות כה] ועשו ארון עצי שטים, הא כיצד? כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין עושין

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

רצונו של מקום ע"כ. **וביאור הדבר** כשיש אחדות כאיש אחד אפשר לפנות אל הכלל בלשון יחיד ועשית ארון, אולם כשיש פירוד הלבבות צריך לדבר בלשון רבים ועשו.

גדר בני"י כבנים או כעבדים תלוי בדרגתן:

וגם בזה תלוי ההגדרה של בני ישראל אם כבנים אם כעבדים כמבואר בגמרא במסכת בבא בתרא דף י ע"א תניא היה רבי מאיר אומר, יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב ענייך הוא, מפני מה אינו מפרנסן? אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם. וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב ענייך הוא, מפני מה אינו מפרנסם? א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם. א"ל [אדרבה], זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו? ואתם קרוין עבדים, שנאמר [ויקרא כ"ה] כי לי בני ישראל עבדים אשר ר"ע אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו? ואנן קרוין בנים, דכתיב [דברים י"ד] בנים אתם לה' אלהיכם. אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים, בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים, ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים, ועכשיו אין אתם עושים רצונו של מקום אמר לו, הרי הוא אומר [ישעיהו נח] הלא פרוס לרעב לחמך וענייך מרודים תביא בית, אימתי ענייך מרודים תביא בית? האידנא, וקאמר הלא פרוס לרעב לחמך ע"כ. **מתבאר** שבכדי שאדם יוכל לעשות צדקה וחסד עם חברו תלוי באחדות של בני ישראל ועל ידי זה נחשבים כבנים והקב"ה שמח במעשיו, אבל אם יש מחלוקת ושנאה נקראים עבדים ואז כאשר עושים חסד עם העבד נקראים מרודים במלכות.

סוד ההצלחה בעסקים:

עוד מתבאר בחז"ל שהצלחת בני ישראל תלויה בזה כמבואר בגמרא במסכת ברכות דף לה ע"ב רבי חנינא בר פפא רמי כתיב [הושע ב'] ולקחתי דגני בעתו וגו', וכתוב [דברים י"א] ואספת דגנך וגו' לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. תנו רבנן ואספת דגנך, מה תלמוד לומר לפי שנאמר [יהושע א'] לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר ואספת דגנך הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל, רבי שמעון בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר [ישעיהו ס"א] ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר [דברים י"א] ואספת דגנך, ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר [דברים כ"ח] ועבדת את אויבך וגו' ע"כ. **מבואר שהתורה** מבטיחה הצלחה בעסקים כאשר יש אחדות הלבבות וכל הכלכלה משגשגת ופורחת ולכולם יש פרנסה ויכול לנהל עסקים ולהעסיק עובדים זרים שיעשו את כל המלאכות הקשות, אך כשיש פירוד הלבבות העסקים מתמוטטים ואין אפשרות להעסיק עובדים ונאלצים לעשות בעצמן את כל העבודות הקשות.

הביטחון והשלטון של עם ישראל תלוי בזה:

עוד מתבאר שעי"ז בני ישראל נשמרים במסכת סוכה דף כט ע"א תנו רבנן בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים, לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל, מפני שישראל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה. לוקה במזרח סימן רע ליושבי מזרח, במערב סימן רע ליושבי מערב, באמצע הרקיע סימן רע לכל העולם כולו. פניו דומין לדם חרב בא לעולם, לשק חיצי רעב באין לעולם, לזו ולזו חרב וחיצי רעב באין לעולם. לקה בכניסתו פורענות שוהה לבוא, ביציאתו ממהרת לבא. ויש אומרים חילוף הדברים. ואין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אלהיה לוקה עמה, שנאמר [שמות יב] ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. **ובזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתייראין מכל אלו**, שנאמר [ירמיהו י] כה אמר ה' אל דרך הגויים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגויים מהמה, גויים יחתו, ואין ישראל יחתו ע"כ.

וכן מתבאר במסכת כתובות דף סו ע"ב ת"ר מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים, והיו תלמידיו מהלכין אחריו. ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים, כיון שראתה אותו נתעטפה בשערה ועמדה לפניו, אמרה לו רבי, פרנסני אמר לה בתי, מי את? אמרה לו בת נקדימון בן גוריון אני. אמר לה: בתי, ממון של בית אביך היכן הלך? אמרה לו רבי, לא כדון מתלין מתלא בירושלים מלח ממון חסר? ואמרי לה חסד. ושל בית חמיק היכן הוא? אמרה לו בא זה ואיבד את זה. אמרה לו רבי, זכור אתה כשחתמת על כתובתי? אמר להן לתלמידיו זכור אני כשחתמתי על כתובתה של זו, והייתי קורא בה אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה. בכה רבן יוחנן בן זכאי ואמר אשריכם ישראל, **בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מוסרין ביד אומה שפלה, ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה**. ונקדימון בן גוריון לא עבד צדקה? והתניא אמרו עליו על נקדימון בן גוריון, כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש, כלי מילת היו מציעין תחתיו, ובאין עניים ומקפלין אותן מאחריו איבעית אימא לכבודו הוא דעבד. ואיבעית אימא כדבעי ליה למיעבד לא עבד, כדאמרי אינשי לפום גמלא שיחנא ע"כ.

מתבאר מפורש בחז"ל שהביטחון תלוי באחדות העם. כיון שהנהגת אומות העולם כלפי עם ישראל נגזר ותלוי במצבן של עם ישראל אם כולם מאוחדים ואוהבים הרי נופלת אימה ופחד על אומות העולם, וכאשר ראיתי במו עיני במלחמת ששת הימים אשר היה אחדות ואהבה בכלל ישראל עד שאני זוכר אם הלכתי ברחוב וכן אחרים היו תיכף עוצרים רכבים לידך ושואלים מעצמן אולי אפשר להציע לך טרמפ לאן אתה צריך, או כאשר נסעתי באוטובוס היו אנשים מכבדים אחד בפני השני להציע לשבת לכל אדם מבוגר או נכבד או אשה בלי לבקש וכן על זה הדרך לא היה הבדל בין עדה או דת או השקפה

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

או דרך כולם האירו פנים אחד לחברו, ויותר מכך באמצע המלחמה זה היה בתקופה אשר למדתי בישיבת חב"ד לוד עזר רכב צבאי ליד הבחורים וירד מתוכו מפקד בדרגת אלוף ואמר לנו עוד לפני שפורסם המצב של המלחמה שתדעו שניצחנו והכל בזכות התורה שלכם, ולאחר המלחמה הייתי הולך בעיר העתיקה וכן בחברון או אפילו בשוק של עזה כל הערבים היו מכבדים ומפחדים מכל יהודי גם נער, אולם כשיש פירוד לבבות אין פחד לאומות העולם מאיתנו ואזרבא הכל הפוך אנחנו מפחדים מהם והם לא מפחדים מאיתנו כמו שענינו רואות מי יעזר היום להסתובב בעזה או בישובים הערביים ואילו הם מסתובבים היכן שרוצים בלי שום פחד אוי לעיניים שכך רואות, הרי שכל הביטחון של האומה אינו תלוי בגודל הנשק והפצצות שיש למדינה אלא הכל תלוי בלבבות של עם ישראל.

מעשה עם רש"י:

מלבד כל המעלות אשר אמרנו שתלוי באהבת ישראל עוד יתבאר בדרגת אוהב ישראל, מסופר כי רש"י בסוף ימיו התענה הרבה תעניות לדעת על יד מי יהיה מקומו בגן עדן, עד שנגלה לו מהשמים כי שכנו יהיה גביר עשיר ששמו אברהם מספרד בעיר ברצלונה, החליט שהוא חייב לנסוע לשם לתהות על קנקנו של שכנו בגן עדן למרות כל התנגדות משפחתו למונעו בגלל חולשתו לא שמע ואכן נסע, כאשר נשמע הדבר על גדול הדור שמגיע היית שמחה וצהלה בברצלונה וכולם באו להקביל פניו בתופים ובמחולות למקום לינתו, בנתיים החל להתעניין האם מכירים את הגביר אברהם כמובן שהיה מוכר לכל וסיפרו על רוב עושרו ומגוריו בארמון מפואר, אך רש"י שאל מה עם היראת שמים שלו והתחמקו מלהשיב, כמובן הבין שכנראה אינו הגון והדבר גם לו צער, בנתיים בא גם אותו גביר אברהם עם כלל העיר להקביל פניו וכאשר הגיע אמרו לרש"י שעל גביר זה מדובר, תיכף קראו רש"י לשוחח עימו באופן כללי בכדי לתהות על קנקנו, והנה בעודם משוחחים התפרצה אשה לאכסניה בבכיות בקול רם, שאל אותה רש"י מדוע היא בוכה והשיבה כי היא אלמנה ויש לה בת שבגרה והגיעה לפרקה ומצאו חתן אחד מבחורי הישיבה ונעשו אירוסין, אולם לפתע עזב את השידוך והלך התארס עם בת העשיר בגלל שהובטח לו הרבה כסף ולי אין כסף לתת, וכעת הם עומדים להתחתן, שאל רש"י מי הוא העשיר הזה, והשיבה שזה הגביר שנמצא אצלו כעת, רש"י הזדעזע איך יתכן לעשוק את כבשת הרש, אך גם הגביר הגיב ואמר כי לא ידע כלל שהיה אותו בחור מאורס ובכל מקרה אין לך מה לדאוג אני יסדר הכל. אח"כ שאל רש"י כיצד אתה מתכוון לעזור לה, השיב הגביר אני יסדר את כל העניינים בע"ה ואף אני מזמין את הרב בעוד יומיים לחתונה, בנתיים הלך הגביר לביתו וסיפר את הדברים ולכן שכנע את ביתו לוותר על השידוך ושכנע את החתן לחזור לארוסתו הקודמת והוא מבטיח לו את כל הנדוניה שהבטיח עבור ביתו לתת לו ולא יחסר לו דבר, לאחר ששכנע אותם הזמין את האלמנה וביתה ותיכף הכניסו את הבת והחליפו לה בגדי כלה ואף את האמא והכניסו אותה לחופה במקום ביתו, ורש"י בא להשתתף בחתונה בכדי לדעת כיצד יפתור את הבעיה וכאשר ראה עד כמה יש לו אהבת הבריות ובעל חסד כזה גדול אמר עכשיו הוא רגוע ומבין למה זכה להיות שכנו בגן עדן.

הראת לדעת עד כמה אהבת הבריות גדולה והחסד בעיני השי"ת ועשיר שכל ימיו אמנם היו בעסקים ואף לא מוכר לציבור גדלותו מגיע לגן עדן להיות שכן של גדול הדור ההוא רש"י עם כל גדולת תורתו, ומזה ישכיל האדם חביבות הקב"ה לאדם שיש לו אהבת ישראל ומרבה להטיב עם הזולת ועל ידי זה מתברך בכל מעשה ידיו.

מוסר השכל:

עלה בידנו להשכיל ולהבין עד כמה בני אדם טועים בחושבם שהצלחתם תלויה בדאגה האנוכית למרות שהדבר כרוך בפירוד הלבבות ושנאת אחים, כי התורה מלמדת אותנו ההפך הגמור וסוד הצלחת הכלל והפרט הן בכלכלה והן בביטחון והן בגדולת האדם תלוי באהבת כלל ישראל ואחדותו ודאגת הזולת בראש מענייניו כי איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ורק בדרך זה נזכה שהקב"ה יחיש את גאולתנו ויבנה את בית מקדשנו כאשר יהי תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים במהרה בימינו כי לא נחרב אלא בעבור חורבן הלבבות ויבנה בזכות אחדות הלבבות אמן ואמן.

בידידות ואהבה
הצב"י מרדכי מלכא ס"ט